

Notat

Dato 20. maj 2019

MLJ

Side 1 af 7

Dansk Socialrådgiverforening

faglig handlekraft

Dansk Socialrådgiverforenings forslag til grundprincipperne for et nyt socialt ydelsessystem.

Det er afgørende for Dansk Socialrådgiverforening (DS), at et ydelsessystem i fremtiden fungerer som et socialt sikkerhedsnet – et sikkerhedsnet, der holder hånden under mennesker, når de har brug for det, så begivenheder som ledighed eller sygdom ikke medfører et liv i fattigdom.

Vi ved fra både den socialfaglige forskning og socialrådgivernes praksis, at fattigdom er til skade for såvel samfundet som det enkelte menneske.

DS forholder sig i dette notat ikke til det konkrete ydelsesniveau, som må være en politisk beslutning. Det er afgørende, at rettigheder og pligter følges ad, da det er grundlaget for vores samfundskontrakt, og da begge dele sikrer systemets legitimitet. Men samtidig skal der være plads til det socialfaglige skøn og tillid til socialfagligheden, da hver enkelt situation er forskellig. Det skal der være plads til at tage hensyn til.

Ydelsessystemet som socialt sikkerhedsnet

Politisk er man i store træk gået væk fra at italesætte fattigdom som et selvstændigt problem og har i stedet fokus på, at inklusion på arbejdsmarkedet er en afgørende løsning på fattigdom. Men DS mener forsat, at det er vigtigt også at se på fattigdommen som et selvstændigt problem med krav på selvstændige løsninger, især i disse år, hvor vi ser mange mennesker i Danmark, som lever under fattigdomsgrænsen. I december 2018 viste nye tal, at der er ca. 254.000 personer, heriblandt 64.500 børn, som lever under fattigdomsgrænsen¹. Det skal der handles på. Dansk Socialrådgiverforening mener, at man som borger i Danmark skal kunne regne med sikkerhedsnettet i vores velfærdssamfund.

¹ Opgjort af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i december 2018 efter Danmarks Statistiks nye fattigdomsmål, der er defineret ud fra FNs Social Development Goals (SDG-mål). Ifølge det er man fattig, hvis man har en indkomst på under halvdelen af medianindkomsten og ikke har en formue på over halvdelen af medianindkomsten. Dertil er der nogle krav om, at hovedforsørgeren ikke må være studerende, mv.

Sikkerhedsnettet er både til gavn for den enkelte og samfundet, herunder arbejdsmarkedet. For den enkelte betyder det, at der er en økonomisk sikkerhed, hvis man bliver opsagt, bliver syg eller kommer ud for en anden uforudset hændelse. For arbejdsmarkedet betyder det, at arbejdskraften er mere fleksibel. Og for samfundet betyder det, at der ikke er mennesker, som skal leve i fattigdom uden indkomst og dermed udsættes for de alvorlige konsekvenser, det har for både voksne og børn. F.eks. stigmatisering, generel mistrivsel som følge af afsavn og mangeltilstande og højere kriminalitet i samfundet.

DS mener, at det er overordentlig vigtigt med et sikkerhedsnet, som er med til at understøtte mennesker, som for en periode ikke er i stand til at forsøge sig selv og sin familie. DS mener samtidig, at der i den periode skal være mulighed for at leve et liv med en rimelig levestandard, der ikke medfører social deroute. Vi ved, at mennesker, som ikke har nok at leve for, har svært ved at koncentrere sig om at finde arbejde og være der for deres børn. Vi ved, at børn, som er vokset op i fattigdom, har markant dårligere muligheder for at klare sig. Derfor er det både samfundets pligt og en god investering i fremtiden at sørge for, at den enkelte har et ordentligt levestandard.

Et rimeligt ydelsesniveau

Socialrådgivernes opgave på beskæftigelsesområdet og særligt i jobcentrene er at hjælpe de borgere videre, som for en stund ikke kan forsørge sig selv. I dette arbejde med borgerne, er det meget vigtigt, at der er styr på det økonomiske grundlag, fordi det giver mulighed for at fokusere på at komme i arbejde eller få det bedre, hvis der er udfordringer fx i forhold til helbredet. Socialrådgiverne ved fra praksis, at det kan være svært at arbejde med borgerne, hvis de har økonomiske udfordringer.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at en kommende regering årligt skal fremlægge en redegørelse for udviklingen i fattigdommen, baseret på faste definitioner og opgørelser. DS forslår, at der årligt opgøres ud fra tre forskellige fattigdomsgrænser; en grænse for fattigdom ud fra 50 % af medianindkomsten (svarende til Danmarks Statistiks opgørelse), en grænse baseret på et minimumsbudget for nødvendige varer og tjenester for forskellige familietyper samt en afgrænsning ud fra en undersøgelse af afsavn blandt fattige. Både sociale, sundhedsmæssige, materielle og bolig-mæssige afsavn samt afsavn i forhold til børn.

Ret og pligt

DS mener, at det er vigtigt både for den enkelte og for legitimeringen af, at nogle mennesker for en periode modtager offentlig forsørgelse, at der er forpligtelser forbundet med at modtage en forsørgelsesydelse.

Forpligtelsen knyttet til at modtage offentlig forsørgelse skal forsat være, at borgerne skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet og deltage i beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Men det er afgørende, at de tilbud, som den enkelte skal deltage i, giver mening i forhold til den enkeltes situation.

Derfor skal det være et grundlæggende udgangspunkt, at de mennesker, der modtager offentlig forsørgelse, tilbydes en aktiv indsats med kvalitet, og at der løbende følges aktivt op og foretages en kvalificeret vurdering af, om den enkelte reelt står til rådighed. Det, og ikke meget lave ydelser, skal være redskabet til at sikre, at alle faktisk udnytter deres muligheder for at forsørge sig selv. Støttet af den rette hjælp til at komme i arbejde.

DS er meget opmærksom på balancen mellem rettigheder og pligter, som vi mener, er tippet. Der bliver i disse år færre rettigheder for borgerne men forsat flere pligter. Derfor foreslår DS en række rettigheder, som vi mener, at borgerne bør have, herunder en ret til afklaring.

Kontanthjælpen, som midlertidig ydelse

DS mener, at det er vigtigt at få gjort op med meget lange kontanthjælpsforløb. Kontanthjælp bør være en midlertidig ydelse, og hvis borgeren efter et år stadig er på kontanthjælp, bør det afklares, om der er andet end manglende arbejde, som ligger til grund for ledigheden. Hvis det er tilfældet, skal det vurderes, om borgeren kan være berettiget til en revalidering, et fleksjob, en førtidspension, eller om der er behov for at udvikle og afklare borgerens arbejdsevne gennem et ressourceforløb.

Der er igennem de seneste år kommet større fokus på "små-jobs", hvor den ledige bliver ansat få ordinære timer og får supplerende kontanthjælp. I disse tilfælde er det væsentligt, at der forsat følges op på den enkelte i forhold til at få flere timer, eller vurderer om der kan være behov for et fleksjob.

DS' holdning til ydelsessystemet i dag

DS mener, at det samlede ydelsessystem i dag med kontanthjælpsloft, 225-timers regel, uddannelsesydelse og integrationsydelse/hjemsendelsesydelse er blevet meget kompliceret og svært gennemskueligt både for den enkelte borger og for dem, som administrerer det.

DS mener, at det er afgørende, at systemet er gennemskueligt og enkelt for borgerne, så de ved, hvad de har ret til.

DS' holdning til de forskellige ydelser:

- *Uddannelsesydelser*

DS mener, at de unge skal have ret til kontanthjælp. Hvis de fortsat skal være på uddannelsesydelser, skal de som minimum have de samme muligheder som unge, der modtager SU. Altså mulighed for at bo i studiebolig, mulighed for studielån og for at arbejde ved siden af kontanthjælpen uden modtræk.

- *Integrationsydelsen/hjemsendesydelser*

DS mener, at integrationsydelsen skal afskaffes. Den betyder reelt, at en gruppe mennesker må leve i alvorlig fattigdom, indtil de formår at skaffe sig et arbejde, hvilket kan være vanskeligt som ny i Danmark.

- *225-timers reglen:*

DS mener, at 225-timers-reglen skal afskaffes. Reglen er en udvidet rådighedsregel – og den betyder i dag, at rigtig mange mennesker bliver trukket i kontanthjælp, fordi de ikke kan leve op til reglen. DS mener, at de almindelige rådighedsregler er rigelige, og hvis myndighederne håndhæver dem, og politikerne har tillid til den offentlige forvaltning og borgerne generelt, så er der ikke behov for en timeregulering for at kunne oppebære kontanthjælp.

- *Kontanthjælpsloft:*

De regler, som faktisk var indført for at kunne kompensere særligt høje boligudgifter eller særligt høje forsørgerudgifter, bliver med kontanthjælpsloftet elimineret. Det rammer, som vi allerede har set, især eneforsørgere med børn. Derfor mener DS, at kontanthjælpsloftet skal afskaffes.

- *Ressourceforløbsydelse*

DS mener, at ressourceforløbsydelsen skal sættes op, da det ofte vil være en længerevarende ydelse.

DS' forslag til grundprincipper i et nyt ydelsessystem

Som beskrevet ovenfor, så mener DS, at det er afgørende med et godt sikkerhedsnet, en balance mellem rettigheder og pligter samt mulighed for at tage hensyn til forskelligheder. Derfor mener DS at der er fire principper, der skal være gældende for et nyt ydelsessystem.

1. At borgerne modtager en Grundydelse
2. At borgere skal være sikret boligydelse, der kan give dem en rimelig bolig i det område, de lever i
3. At borgerne skal have dækket udgifter til medicin og behandling
4. At børnene skal være sikret

Muligheder for sanktion

Det skal være muligt at foretage sanktioner i grundydelsen, hvis borgeren ikke lever op til sine forpligtelser i forhold til at modtage en ydelse. DS mener dog, at fokus på sanktioner overfor de ledige er alt for dominerende, og det er særligt gået ud over de borgere, som ikke formår at flytte sig, fordi de har sammensatte og alvorlige problemer ud over ledighed. Det er afgørende at der foretages en grundig vurdering af om sanktionen vil bringe borgeren nærmere arbejdsmarkedet, og at det gøres til kriteriet for, om der skal fastlægges en sanktion. Idømmelse af sanktioner må ikke medføre, at meget udsatte borgere, der i praksis ikke kan reagere adækvat på dem, helt mister deres forsørgelsesgrundlag. Der skal ikke være mulighed for at sanktionere i boligydelsen eller andre ydelser, som dækker udgifter til medicin eller børn.

Grundydelse

Grundydelsen skal være af en størrelsesorden, som er baseret på et budget, der er rimeligt for den enkelte og forhindrer fattigdom og deroute. Grundydelsen skal følge den generelle løn- og prisudvikling. Grundydelse skal ikke indeholde udgifterne til bolig, som skal være en separat del af den samlede ydelse.

DS forslår, at grundydelsen udbetales netto, ligesom både boligydelsen, enkeltydelser og økonomi til medicin oa. Danmark er et af de eneste lande, hvor der beregnes skat af den offentlige forsørgelse. I andre lande bliver forsørgelsesydelsen udbetalt netto. Det særlige danske system er med til at skrævvride billedet af, hvad borgerne får i offentlig forsørgelse, når man sammenligner med andre lande. En udbetaling af ydelsen netto i stedet for brutto vil også i den daglige administration kunne medføre en afbureaukratisering.

DS mener også, at det er væsentlig at se på, om beløbet vedr. formuebestemmelsen skal forhøjes.

Boligydelse

Borgerne skal sikres en bolig. DS mener, at en af de store udfordringer i det nuværende kontanthjælpssystem er, at det er svært at få økonomien til at hænge sammen, hvis man bor i en af de større byer med høje boligudgifter. Det er uhensigtsmæssigt, at kontanthjælpen har forskellig værdi alt efter, hvor i landet man bor, fordi boligpriserne er meget forskellige landet over, og der ikke er mange billige boliger i særligt de store byer. Det kan betyde, at den enkelte kan blive nødt til at flytte, og omvendt kan nogle områder opleve stor tilflytning af mennesker på offentlig forsørgelse, fordi boligudgifterne er mindre der.

I dag er der mulighed for at give boligstøtte og særlig støtte efter § 34 i LAS til særligt høje boligudgifter eller forsørgerbyrder. Disse mulighed er dog begrænset med kontanthjælpsloftet, da gør det umuligt at kompensere fuldt ud boligstøtte og § 34 i LAS.

En løsning på denne udfordring vil være at betale boligudgiften selvskilt ud over grundydelsen, som er beskrevet ovenfor. Det gør man også i andre lande fx i Sverige.

Ideen er, at boligudgiften bliver dækket inden for et fastlagt loft, som skal være realistisk i det enkelte område. Loftet kan fastlægges forskelligt i kommunerne svarende til de gennemsnitlige boligudgifter i området. En dækning af boligudgiften, vil også understrege at kommunen skal medvirke til at finde en billig bolig.

Dækning af udgifter til medicin og behandling

DS mener, at det er en udfordring, når borgeren ikke har råd til medicin eller behandling, som har betydning for den enkeltes helbred.

En løsning kan være, at borgeren får dækket medicinudgifter og behandlingsudgifter oven i grundydelsen. Det betyder, at der altid skal være mulighed for, at borgeren kan betale den medicin og behandling, som efter en lægelig vurdering er af betydning for helbredet.

Dette vil også løse udfordringen med, at nogle borgere ikke har råd til at betale behandlingsudgifter, som er anbefalet af læge med henblik på forbedring af funktions-/arbejdsevnen.

Dækning af behandlingsudgifter, skal også gælde tandbehandling.

Børnene skal sikres

Gennem de seneste år er antallet af børn, som lever i fattigdom, steget markant. DS mener, at det er afgørende, at der findes en måde, hvorpå børnene sikres, så de ikke oplever store økonomiske konsekvenser af, at deres forældre ikke er i arbejde.

Det betyder, at der ud over grundydelsen skal være særlige tilskud til børn. Det skal gøre det muligt for børnene at leve et børneliv uden store afsavn, herunder at de kan deltage i sportsaktiviteter og socialt liv på lige vilkår med andre børn og unge.